

Ocena

osiągnięcia naukowego dr Magdaleny Lesińskiej, *Nielatwe związki - relacje polityczne między państwem pochodzenia a diasporą. Polska i polska diaspora w okresie przełomu 1989 roku i później*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2019, ss. 352

oraz

dorobku naukowego w związku z postępowaniem o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego

Podstawa prawna oceny:

ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, Dz.U. 2017, poz. 1789 j.t. (zwanej dalej ustawą) oraz przepisy wykonawcze do ustawy¹.

I. Uwagi ogólne

Dr Magdalena Lesińska jest znanym już w środowisku politologicznym badaczem w zakresie kwestii etnicznych, migracji, wielokulturowości, ale także procesów demograficznych. Dr Magdalena Lesińska jest absolwentką Instytutu Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego. Tytuł zawodowy magistra politologii uzyskała na jednolitych studiach magisterskich w 2001 roku na podstawie pracy dyplomowej *Prawa człowieka i obywatela w Unii Europejskiej*. W 2002 roku uzyskała także Dyplom Master of Arts in Nationalism Studies nadany przez Central European University w Budapeszcie na podstawie pracy magisterskiej: *The Influence of Different Factors Contributing to the Construction of the Ethnicity of the Aromanian and Roma Populations*.

W dniu 17 listopada 2006 r. uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce nadany uchwałą Rady Instytutu Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego na podstawie przedstawionej rozprawy doktorskiej pt. *Inkluzja polityczna imigrantów w wybranych współczesnych państwach Europy Zachodniej* przygotowanej pod opieką naukową prof. dra hab. Wiesława Bokajło.

Po uzyskaniu stopnia doktora została zatrudniona w 2006 roku na stanowisku adiunkta w Katedrze Europeistyki (Instytut Politologii, Wydział Nauk Społecznych) Uniwersytetu Wrocławskiego. Od 2008 roku jest zatrudniona jako adiunkt, na stanowisku badawczym, w Ośrodku Badań nad

¹ Procedura wszczęta pod rządami przepisów tej ustawy.

Migracjami Uniwersytetu Warszawskiego. Na tym stanowisku jest zatrudniona nadal. W latach 2009 – 2013 pełniła w tym Ośrodku funkcję zastępcy dyrektora. W Ośrodku pełni od 2012 roku funkcję kierownika dwusemestralnego Studium Podyplomowego *Współczesne migracje międzynarodowe*.

W OBM pełniła także obowiązki kierowniczkę Zespołu Polityk Migracyjnych (w latach 2008-2009 oraz 2012 – 2016). Była także w latach 2014 – 2017 redaktorką serii *CMR Working Papers* wydawanej przez macierzysty Ośrodek. Od 2012 roku jest członkiem Rady Redakcyjnej półrocznika *Central and Eastern European Migration Review* edytowanego przez OBM i Komitet Badań nad Migracjami Polskiej Akademii Nauk.

W kadencjach 2009-2013, 2014-2018 pełniła funkcję sekretarza Komitetu Badań nad Migracjami Polskiej Akademii Nauk. Funkcję tę pełni nadal w kadencji 2019 – 2022.

Istotnym elementem aktywności naukowo-organizacyjnej Habilitantki jest uczestnictwo w międzynarodowych sieciach badawczych w obszarze migracji i kwestii etnicznych, do których należą:

- 1) Międzynarodowa Sieć Badawcza IMISCOE Research Network (*International Migration, Integration and Social Cohesion*), członkostwo indywidualne od 2006 r.,
- 2) Sieć ekspercka *Transatlantic Forum on Migration and Integration*. członkostwo indywidualne od 2006 r.,
- 3) Międzynarodowa Sieć Badawcza *European Academic Network on Romani Studies*. członkostwo indywidualne od 2011 r.,
- 4) *COST Action* no 16111 International Ethnic and Immigrant Minorities' Survey Data Network 2016 – 2019, członek Komitetu Zarządzającego,
- 5) *European Consortium for Political Research* (ECPR), członkostwo indywidualne od 2018 r.

Zarówno tematyka magisterskiej pracy dyplomowej, jak i doktoratu, określiły obszar badawczy Habilitantki. Na podstawie analizy dorobku naukowego Habilitantki należy uznać, że prawidłowo wyspecyfikowała w swoim autoreferacie cztery realizowane obszary badawcze:

1. Badania diaspory i polityki wobec diaspory.
2. Badania polityki migracyjnej państwa (Polski i innych państw europejskich) oraz Unii Europejskiej.
3. Teoretyczna i empiryczna refleksja nad procesem upolitycznienia procesów ludnościowych.
4. Konceptualizacja i analiza procesu inkluzji politycznej i polityki integracji imigrantów w państwie i społeczeństwie przyjmującym.

W tych obszarach publikowała wyniki swoich badań. Łącznie opublikowała po uzyskaniu stopnia doktora 60 prac naukowych. Na dorobek ten składają się 2 monografie autorskie (w tym monografia stanowiąca dzieło w rozumieniu art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy), 1 monografia współautorska, 11 współredakcji monografii zbiorowych (w tym współredakcja specjalnego

numeru *Politei*), 32 rozdziały w opracowaniach zbiorowych oraz 14 artykułów w czasopismach z wykazu MNiSzW (w tym 1 opublikowany w czasopiśmie z listy A, 6 z listy B oraz 7 z listy C) lub specjalistycznych czasopismach zagranicznych. Co prawda w wykazie publikacji przeważają rozdziały w pracach zbiorowych, ale należy podkreślić, że artykuły naukowe publikowane były w prestiżowych dla dyscypliny czasopismach: *Studiach Politycznych*, *Politeji*, *Athenaeum. Polskich Studiach Politologicznych*. W odniesieniu do artykułów związanych z problematyką migracyjną Habilitantka publikowała w punktowanych czasopismach specjalistycznych: *Przegląd Polonijny - Studia Migracyjne*, *Central and Eastern European Migration Review*, *The Polish Migration Review*. Ponadto artykuły ukazały się w *Roczniku Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej*, *Rocznikach Nauk Społecznych - Annals of Social Sciences*, *Problemach Polityki Społecznej. Studia i Dyskusje*. W dorobku Habilitantki istotne miejsce zajmuje artykuł „The European backlash against immigration and multiculturalism” opublikowany w 2014 roku w prestiżowym czasopiśmie *Journal of Sociology* posiadającym IF 1.45. Wymieniony dorobek publikacyjny obejmuje także 18 publikacji w języku angielskim. Wartym podkreślenia jest fakt, że tylko 6 z tych publikacji ukazało się w Polsce, a aż 12 publikacji ukazało się w zagranicznych czasopismach lub wydawnictwach naukowych. Wskazuje to na szerokie upowszechnienie własnych badań. Jednocześnie Habilitantka publikowała swoje prace w liczących się ośrodkach i czasopismach naukowych.

Była także zapraszana do recenzowania artykułów naukowych przez redakcje czasopism specjalistycznych, w tym *Central and Eastern European Migration Review*, *International Migration*, *East European Politics & Societies and Cultures*, *Przegląd Socjologiczny*, *Politeja*, *Studia Migracyjne - Przegląd Polonijny*, *Zoon Politiken*.

Habilitantka wykazuje następujące „ważone” wyniki swoich badań:

- a. publikacje z impact factor: 1.45,
- b. index Hirscha według bazy Web of Science (WoS): 1, a według Publish or Perish): 8
- c. liczba cytowań własnych publikacji:
 - według bazy Web of Science (WoS): 12,
 - według bazy Publish or Perish: 251.

Dr Magdalena Lesińska posiada doświadczenie wynikające z realizacji projektów badawczych. Była kierownikiem dwóch projektów zbiorowych finansowanych przez NCN; projektu Sonata 2 nr 2011/03/D/HS5/01055 *Partycypacja wyborcza diaspory polskiej w wyborach krajowych od 1989 roku*, w którym kierowała dwuosobowym zespołem wykonawców (lata realizacji: 2012 – 2015), oraz projektu Harmonia 7 nr 2015/18/M/HS5/00385 *Pomiędzy Polską a Irlandią. Polityczna i publiczna partycypacja polskich migrantów w przestrzeni transnarodowej*, w którym kierowała sześciuosobowym zespołem wykonawców (lata realizacji: 2016 – 2019). Jako wieloletni ekspert wewnętrzny

NCN w panelach oceniających projekty, a także w panelach rozliczających przyznane granty, chciałbym podkreślić szczególnie uzyskanie finansowania badań w ramach prestiżowego konkursu „Harmonia”, który wymagał realizacji w ramach współpracy międzynarodowej, a od kierownika odpowiedniego przygotowania oraz wysokiego poziomu realizowanych badań. Uzyskanie finansowania projektu w tym konkursie nie było łatwym zadaniem dla wnioskodawców i przyznanie tego grantu stanowi niewątpliwie osobisty sukces Habilitantki. Oba konkursy NCN (Sonata i Harmonia) miały też zawsze znacznie mniejsze finansowanie niż np. Opus, co skutkowało zdecydowanie większą konkurencyjnością wśród wnioskodawców.

Habilitantka uczestniczyła także w realizacji 11 innych projektów badawczych, w których pełniła funkcje wykonawcy, eksperta, koordynatora, członka komitetu zarządzającego. Projekty te były finansowane przez różne podmioty: Europejski Fundusz Społeczny, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej; Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości; Fundusz Wyszehradzki; Komisję Europejską; NCN, a ponadto w obszarze 6. Programu Ramowego UE oraz w obszarze Horyzont 2020. Jest to także istotna aktywność badawcza Habilitantki wskazująca na Jej umiejętność prowadzenia badań w zespołach badawczych. Jednocześnie uznanie dorobku naukowego Habilitantki skutkowało zaproszeniami do udziału w pracach tych zespołów badawczych. Warty podkreślenia jest fakt, że spośród 13 projektów badawczych, w których uczestniczyła w różnym charakterze Habilitantka to wszystkie projekty związane były tematycznie z problemem migracji, diaspory, względnie integracji. Świadczy to o wyraźnym doprecyzowaniu przez Habilitantkę własnego pola badawczego, a projekty badawcze miały na celu jego doskonalenie, a nie tylko udział w jakichkolwiek badaniach. Taka aktywność grantowa jest jeszcze nadal rzadko spotykana w postępowaniach habilitacyjnych i należy tę aktywność Habilitantki wyraźnie podkreślić jako pozytywne zjawisko. Tak samo pozytywnie oceniam zarówno umiejętność tworzenia własnego zespołu badawczego, jak i zaproszenie do uczestnictwa w badaniach prowadzonych przez inne zespoły badawcze.

Dr Magdalena Lesińska, po uzyskaniu stopnia doktora, uczestniczyła aktywnie z referatem w 23 międzynarodowych lub ogólnopolskich konferencjach naukowych, w tym w 19 konferencjach zagranicznych. Były to konferencje zorganizowane przez ośrodki akademickie lub instytucje zajmujące się sprawami migracji w Czechach (Praga), Finlandii (Helsinki), Francji (Bordeaux, Paryż), Hiszpanii (Barcelona), Holandii (Haga), Japonii (Fukuoka), Kanadzie (Toronto), Meksyku (Mexico City), Szwajcarii (Genewa), USA (Austin/Texas, Hartford, Nowy Jork), Wielkiej Brytanii (Leicester, Edynburg), Węgrzech (Budapeszt), Włoszech (Rzym). Z ośrodków krajowych można wymienić, obok macierzystego ośrodka akademickiego w Warszawie, także Gdynię, Kraków, Nałęczów. Analiza tematów wygłoszonych referatów

wskazuje na zgodność ich treści z prowadzonymi przez dr M. Lesińską badaniami naukowymi.

Dr M. Lesińska była współorganizatorem dwóch konferencji zorganizowanych przez Ośrodek Badań nad Migracjami UW oraz czterech konferencji zorganizowanych przez Komitet Badań nad Migracjami PAN. Była także organizatorem trzech sesji w trakcie międzynarodowych i krajowych konferencji eksperckich zorganizowanych przez Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka OBWE, Radę Państw Bałtyckich, Krajową Sieć Migracyjną Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

W zakresie dydaktyki to Habilitantka zaznacza w załączniku nr 4, że jest zatrudniona w OBM UW na stanowisku badawczym. Jednakże prowadzi zajęcia dydaktyczne zarówno na kierowanych przez siebie studiach podyplomowych w Ośrodku (*EU jako system migracyjny, Polityka Polski wobec emigracji i Polaków za granicą, Polonia i Polacy za granicą*), jak i sporadycznie współprowadziła zajęcia dla studentów UW: *Migracje jako szansa czy wyzwanie? Jak analizować i interpretować współczesne zjawiska mobilności, Wiedza o migracjach*.

Zdecydowanie większe doświadczenie dydaktyczne wiązało się z zatrudnieniem w latach 2006 – 2008 na Uniwersytecie Wrocławskim, na którym prowadziła o różnym charakterze zajęcia dydaktyczne: *Migracje - Państwo – Społeczeństwo, The Influence of Migration Processes in Contemporary Europe* (dla studentów programu Socrates-Erasmus), *Europa obywateli - problemy edukacji obywatelskiej, Problematyka narodowościowa w Europie, Tożsamości kulturowe w Europie*.

W swoim dorobku dydaktycznym ma także Habilitantka zajęcia prowadzone w Departament of Political Science and Public Administration of the University Carlos III de Madrid – wyjazdy w ramach programu Socrates-Erasmus dla nauczycieli akademickich. Obejmowały one cykl wykładów po 8 godzin na temat: *Migration Processes in Central Eastern Europe and the Impact of the Countries of the Region* (w roku 2007 i 2008) oraz *Migration Processes in the EU after enlargement 2004* (w 2011 roku).

Wśród innych osiągnięć Habilitantki można podkreślić przygotowane ekspertyzy naukowe na zlecenie różnych instytucji, w tym m.in.:

1. w 2012 r. (współautor P. Kaczmarczyk), Return Migration, State Policy and Integration of Returnees - the Case of Poland, : *Welcome Home? Challenges and Chances of Return Migration*, the German Marshall Fund and Robert Bosch Stiftung.
2. w 2015 r., *Migracje powrotne Polaków*, INFOS Zagadnienia społeczno-gospodarcze, nr 11(194), Biuro Analiz Sejmowych, Warszawa,
3. w 2017 r. (współautorzy: B. Friðriksdóttir, M. Lisborg, A. Lisborg), *Soft Security and Migration in the Baltic Sea Region*, Ministry for Foreign Affairs of Finland, Council of the Baltic Sea States (CBSS).

Habilitantka ma w swoim dorobku także 6 innych opublikowanych współautorskich ekspertyz naukowych i raportów.

Dr M. Lesińska była powoływana jako ekspert oceniający konkursy w ramach projektów Narodowego Centrum Nauki, Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej. Była także członkiem kapituły konkursu im. Joanny Matejko dla autorów najlepszych prac magisterskich i rozpraw doktorskich dotyczących tematyki migracji międzynarodowych z i do Polski.

Była lub jest także członkiem gremiów opiniodawczych i eksperckich:

1. członkiem zespołu ekspertów w Krajowym Punkcie Kontaktowym Europejskiej Sieci Migracyjnej w Polsce (od 2008 roku),
2. członkiem Rady ds. Migrantów przy Rzeczniku Praw Obywatelskich RP (w kadencjach: 2011 – 2015 i 2015 – 2020),
3. członkiem zespołu w Kancelarii Prezydenta RP ds. rozwiązań w zakresie migracji i polityki migracyjnej (2013-2015),
4. członkiem zespołu ekspertów Ministerstwa Spraw Zagranicznych oceniających wnioski w dorocznym konkursie „Współpraca z Polonią i Polakami za granicą” (w latach 2014 – 2016).

Oceniając działalność naukową, organizacyjną, ekspercką, w zakresie pozyskiwania środków na badania oraz współpracę z międzynarodowym środowiskiem naukowym należy te obszary aktywności Habilitantki ocenić pozytywnie, a Jej rozwój jako badacza uznać za w pełni prawidłowy.

II. Ocena osiągnięcia naukowego

Podstawę oceny stanowi monografia *Nielatwe związki - relacje polityczne między państwem pochodzenia a diasporą. Polska i polska diaspora w okresie przelomu 1989 roku i później*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2019, stanowiąca dzieło w rozumieniu art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy. Opracowanie liczy 352 strony. Recenzentami monografii byli: prof. dr hab. Henryk Chałupczak (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej) oraz dr hab., prof. UW. Joanna Wojdon (Uniwersytet Wrocławski).

Wybór tematu rozprawy uważam za właściwy, a ujęcie tematu uznaję za nowatorskie, gdyż dotychczasowe wyniki badawcze relacji politycznych Polaków na Obczyźnie z Polską, przy licznych opracowaniach odnoszących się do poszczególnych aspektów aktywności fenomenu określanego pojęciem „Polonia” (odnoszących się do omówienia skupisk w poszczególnych państwach, samego zjawiska migracji, stosunku diaspory polskiej do przemian w Polsce w poszczególnych latach) w tym zakresie miały charakter przyczynkarski i w niewielkim stopniu znalazły odzwierciedlenie w literaturze polskiej, w której brak jest opracowania w sposób całościowy odnoszącego się do zagadnienia relacji politycznych w ostatnich 30 latach. Zasadne jest

twierdzenie, że Habilitantka identyfikując problemy oraz cele badawcze zwraca uwagę na to, że główny obszar problemowy związany jest z podmiotowością polityczną diaspory polskiej, tworzenia i rozwoju wzajemnych relacji politycznych między diasporą a państwem pochodzenia oraz czynników warunkujących te relacje. Istotnym pytaniem są także możliwe formy i mechanizmy wpływu diaspory na funkcjonowanie systemu politycznego państwa pochodzenia.

Habilitantka prawidłowo używa określenia „diaspora” wskazując na niedoskonałość pojęcia „Polonia” (s. 10 – 11, także s. 27). Warto tu podkreślić, że badania polonijne na szerszą skalę pojawiły się w Polsce dopiero w latach 70. XX wieku, a określeniem wiodącym stała się Polonia. Wtedy problemem było odchodzenie od swoistego kuriozum jakim było określenie „Polonia Zagraniczna”², a także znalezienie terminologii dla zamieszkałych w sąsiednich państwach polskich mniejszości narodowych (tu właściwie mowa była tylko o Polakach na Zaolziu). W latach 90. XX wieku ośrodek krakowski, m.in. prof. Adam Walaszek, wprowadził do terminologii znane z badań anglosaskich określenie diaspora, które zostało w pełni zaakceptowane (Habilitantka na s. 27 wskazuje co prawda początek XXI wieku, ale już w trakcie konferencji naukowych z pierwszej połowy lat 90. XX wieku prof. A. Walaszek wyraźnie podkreślał konieczność zmiany terminologicznej – co sam miałem okazję słyszeć w Jego wypowiedziach).

Za ważne w badaniach uznaję zdefiniowanie przez Habilitantkę pola badawczego, czyli samego pojęcia diaspory, jej aktywności w relacjach z państwem pochodzenia, możliwych relacji, polityki państwa (s. 7 – 13, także rozdział I). Postawione zostały pytania badawcze oraz sformułowana została i poddana weryfikacji hipoteza, iż diaspora jest podmiotem politycznym w przestrzeni transnarodowej i może odegrać ważną rolę nie tylko w przełomowych momentach dla państwa pochodzenia, takich jak konflikt zewnętrzny lub wewnętrzny, walka o niepodległość czy transformacja ustrojowa, ale także w okresie stabilności politycznej (s. 13). Tak sformułowaną hipotezę uznaję za prawidłową, a jej weryfikacja odbywa się na łamach monografii. Syntetyczne odniesienie do postawionej hipotezy znajdujemy także w Podsumowaniu (s. 321 i n.), aczkolwiek nie jest takie odniesienie wprost wyspecyfikowane, a wynika z treści.

Podkreślić należy, iż Habilitantka miała do czynienia z dynamicznie zmieniającym się zjawiskiem, które podlegało stałej ewolucji; o ile jeszcze do końca lat 70. XX wieku stan diaspory polskiej był dość statyczny i z grubsza obejmował trzy grupy: dawną emigrację zarobkową i potomków, emigrację polityczną czasu wojny i bezpośrednio powojenną oraz grupę emigrantów o różnym charakterze z czasów PRL, to po 1981 r. pojawiła się liczna grupa

² Podkreślano w dyskusjach na konferencjach polonijnych, że jeśli jest Polonia Zagraniczna to czym jest Polonia Krajowa? Wskazywano, że to określenie w odniesieniu do Polski (Polonia) dotyczy tylko hoteli, restauracji i klubów sportowych (m.in. prof. Marian Marek Drozdowski).

emigracji Solidarnościowej, a także widoczny był wzrost liczby migrantów z Polski, zwłaszcza od początku lat 90. XX wieku. Ta ostatnia fala migracji była zdecydowanie lepiej wykształcona, często bardzo aktywna i przejmująca stopniowo przywództwo w części środowisk w poszczególnych państwach (pisze o tym Habilitantka m.in. na s. 118 i n.). Wobec zaistniałych zmian w Polsce zanikła praktycznie emigracja polityczna, czego wymowną i wręcz symboliczną decyzją było zakończenie działalności Władz RP na Wychodźstwie (poza nieuznanym i marginalnym ośrodkiem skupionym wokół Juliusza Nowiny-Sokolnickiego uznającego się za *Prezydenta Wolnej Polski na Wychodźstwie*, który po początkowym „przekazaniu władzy” Lechowi Wałęsie kontynuował swoją działalność polityczną).

Baza źródłowa monografii jest obszerna i obejmuje liczne zbiory archiwalne, włącznie z kwerendą archiwalną w instytucjach polonijnych oraz zagranicznych polskich, prasę, akty prawne, dokumenty, raporty i stenogramy oraz ponad 360 różnych opracowań naukowych, w tym liczne opracowania w języku angielskim. Cenne uzupełnienie stanowią wywiady przeprowadzone z przedstawicielami polskiej diaspory. Szczególnie ważne dla badań było wykorzystanie archiwaliów oraz stenogramów parlamentarnych i decyzji rządowych. Tym samym bazę źródłową rozprawy uznaję za solidną, a jej wykorzystanie świadczy bardzo dobrze o walorach badawczych Habilitantki oraz umiejętności w przyswajaniu dorobku innych badaczy.

Struktura monografii jest prawidłowa, oparta o pięć rozdziałów o charakterze problemowo-chronologicznym. Swoje rozważania Habilitantka rozpoczyna od zagadnień w dużej mierze teoretycznych, tj. genezy i ujęcia teoretycznego diaspory (roz. I: diaspora i jej relacje z państwem pochodzenia jako przedmiot badań) oraz relacji diaspora – a system polityczny państwa pochodzenia (roz. II: diaspora w systemie politycznym państwa pochodzenia). Bezpośrednio do diaspory polskiej odnoszone są rozważania w trzech kolejnych rozdziałach: w roz. III Habilitantka poddaje analizie stosunek diaspory polskiej do przemian politycznych w latach 1989 – 1990, w roz. IV omawia politykę państwa polskiego wobec diaspory, a roz. V został poświęcony uczestnictwu diaspory w wyborach w Polsce w latach 1990 - 2015.

Powyższe ujęcie chronologiczne w pewnym sensie określiło cezury pracy obejmujące początek transformacji (przełom 1989/1990) oraz wskazując jako cezurę końcową wybory prezydenckie i parlamentarne w 2015 r. Oczywiście prawidłowość narracji skutkowałą odniesieniem się do zjawisk i faktów przekraczających te cezury.

Wstęp został opracowany prawidłowo. Zawarte zostało w nim niezbędne przy rozprawach habilitacyjnych (a także szerzej naukowych) omówienie celu pracy, hipotezy i pytań badawczych, uzasadnienie prowadzonych badań, stan badań, struktura monografii, baza źródłowa. Jak podkreśla Habilitantka badania ujmuje z punktu widzenia nauk o polityce i w swoich rozważaniach opiera się *na terminach i koncepcjach charakterystycznych dla tej dyscypliny, takich jak:*

podmiotowość polityczna, wpływ polityczny, struktura możliwości politycznych, mobilizacja i aktywność polityczna. Inspirujące okazały się dla mnie także podejścia i pojęcia obecne w dorobku stosunków międzynarodowych, czy takich interdyscyplinarnych obszarów badań jak studia nad konfliktami (conflict studies), demokratyzacją (democracy studies,) czy studia nad rozwojem (development studies) – s. 10.

Niedosyt budzą kwestie metodologiczne rozprawy, które zostały pominięte w Wstępie i czytelnik musi się ich domyślać (m.in. s. 10, 14 – 16, gdzie jest mowa o wywiadach, kwerendzie archiwalnej, analizie opracowań oraz wskazanych koncepcjach właściwych dla stosunków międzynarodowych jako subdyscypliny nauk o polityce i administracji). Dopiero w autoreferacie (s. 6 – 7) Habilitantka w pkt 3.2. uzupełniła ten brak i wyodrębniła obszar „Metodologia i źródła”. W tekście autoreferatu wymienia techniki badawcze: analiza źródeł zastanych (literatura) i dokumentów źródłowych, analiza wypowiedzi oraz wywiad. W zakresie metod wskazuje na wykorzystanie analizy systemowej, analizy czynnikowej, analizy decyzyjnej, metody instytucjonalno-prawnej oraz metody historycznej. Wskazana metoda historyczna, wprowadzona swego czasu do metodologii dyscypliny nauk o polityce, budzi jednak pewien problem, gdyż nie ma tak naprawdę jednej metody historycznej – tak jak i nie ma jednej metody prawnej, socjologicznej, czy wreszcie politologicznej. Możemy tu co najwyżej mówić o podejściu historycznym obejmującym ukazywanie genezy zjawisk i procesów. Biorąc jednak pod uwagę, że historycy oburzający się na używanie określenia „metoda historyczna”, sami wśród metod wskazują też metodę socjologiczną, można takie określenie metody, z pewnym zastrzeżeniem, zaakceptować. Zastosowanie tych metod jest widoczne w tekście rozprawy. Uznając, że autoreferat stanowi integralną część wniosku w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego akceptuję uzupełnienie tego braku w autoreferacie.

W rozdziale pierwszym Habilitantka omawia kwestie terminologiczne oraz teoriopoznawcze diaspory. Analizuje także genezę, koncepcje i uwarunkowania podmiotowości politycznej diaspory oraz polityki państwa pochodzenia wobec diaspory. W odniesieniu do polityki państwa swoją analizę przeprowadza z uwzględnieniem wymiaru podmiotowego i przedmiotowego tej polityki oraz czynników ją kształtujących. Istotna w tym zakresie jest analiza procesu podejmowania decyzji w odniesieniu do diaspory oraz determinantów skuteczności decyzji. W swojej analizie Habilitantka pomija kwestie osobowościowe w odniesieniu do diaspory, aczkolwiek sygnalizuje ten problem na s. 104; w czasie prowadzenia przez mnie badań diaspory polskiej w Niemczech i Austrii zauważalnym było zjawisko animozji osobistych wpływających na dezintegrację środowiska, wzmacnianych często jeszcze poglądami politycznymi. Przedstawiciele służb konsularnych RP nie zawsze skutecznie potrafili reagować na takie zjawiska, a czasami swoimi decyzjami je

wzmacniali. Interesujące jest też omówienie udziału diaspory w konfliktach i przemianach politycznych zachodzących w państwie pochodzenia (s. 102 i n.)

Rozdział drugi zawiera omówienie i analizę relacji diaspora – państwo pochodzenia a diaspora jest traktowana jako podmiot polityczny mający aktywny udział w systemie politycznym państwa pochodzenia. Stanowi to jednocześnie przedłużenie rozważań teoretycznych zawartych w rozdziale pierwszym. Habilitantka uwzględnia różne typy polityki państwa pochodzenia wobec diaspory (s. 70). Słusznie Habilitantka podkreśla istniejący spór i to nie tylko w doktrynie, ale także polityczny, odnoszący się do kwestii praw wyborczych członków diaspory, a zwłaszcza ich potomków (s. 73 – 76). Interesujące są w tym kontekście ukazane rozwiązania istniejące w poszczególnych państwach (s. 76 i n.). W Europie, właściwie poza Albanią i Grecją, pozostałe państwa w różnej formie dopuszczają udział swoich obywateli przebywających za granicą w wyborach prezydenckich i parlamentarnych (mapa 1., s. 90). Dobrą analizę problemu można znaleźć w tabeli 6 (s. 92), w której Habilitantka dokonała własnego opracowania modeli głosowania diaspory, w odniesieniu do poszczególnych państw, w Europie. Nieznanymi systemowi polskiemu są modele dedykujące diasporze miejsca w parlamencie (tabela 7., s. 96, a także omówienie na stronach następnych). Omawiając udział diaspory w przemianach politycznych w państwie pochodzenia (s. 102 i n.) Habilitantka pomija całkowicie stosunek polskiej diaspory do przemian zachodzących w 1989 r. w Polsce. Uważam to za w pełni prawidłowe i zgodne z przyjętą strukturą monografii, gdyż rozdział drugi odnosi się do kwestii teoretycznych i ogólnych a omówienie w tym miejscu spraw polskich naruszałoby konstrukcję pracy. Stąd prawidłowym jest odniesienie się do tej kwestii w dedykowanym już sprawom polskim rozdziale trzecim (s. 138 i n.).

W rozdziale trzecim Habilitantka odnosi się już bezpośrednio do głównego nurtu swoich rozważań rozpoczynając analizę i opis od relacji diaspora – Polska w okresie przełomowych lat 1989 – 1990. Podkreśla dylematy, zwłaszcza emigracji politycznej skupionej wokół Władz RP na Wychodźstwie, czy też środowisk konserwatywnych polskiej diaspory, w początkowym okresie przemian (s. 138 i n.). Dotyczyło to zarówno obrad Okrągłego Stołu, jak i wyborów czerwcowych. Przy wyborach problemem dla części osób stało się wejście do siedziby przedstawicielstwa PRL, w którym zorganizowana była komisja wyborcza. Dla znacznej części osób był to pierwszy w ich życiu kontakt z placówką PRL. Prawidłowo ten problem psychologiczny i moralny ujmuje Habilitantka na łamach monografii (s. 159). Słusznie podkreśla Habilitantka przy tych wyborach liberalne podejście do sprawy udokumentowania polskiego obywatelstwa oraz wpisu na listę wyborców, który mógł mieć miejsce nawet w dniu wyborów (s. 161 i n.). Cytowany problem z uczestnictwem w wyborach w RFN (s. 162, przypis 157) wymaga pewnego wyjaśnienia; otóż na terenie RFN przebywała licząca ponad 1,5 mln osób grupa imigrantów, tzw. spóźnionych wysiedleńców (*Spätaussiedler*), którzy z Polski do Republiki Federalnej

przybyli w ramach tzw. akcji łączenia rodzin (*Familienzusammenführung*); do RFN formalnie przybyli jednocześnie jako Niemcy. Część z nich zachowała polskie obywatelstwo, a nawet działała aktywnie w polskich stowarzyszeniach i kultywowała polskie tradycje. Stąd też dopuszczenie do udziału w wyborach wszystkich zainteresowanych obywateli polskich mogłoby skutkować uczestnictwem w głosowaniu także osób z tej grupy, czego władze niemieckie chciały oficjalnie uniknąć.

Habilitantka prawidłowo analizuje wyniki wyborów dla zmiany stosunku diaspory, zwłaszcza politycznej, wobec państwa pochodzenia; praktyczne wyeliminowanie w Senacie przedstawicieli ówczesnych władz, objęcie wszystkich mandatów w przeznaczonych dla OKP puli miejsc w Sejmie oraz w konsekwencji powstanie rządu Tadeusza Mazowieckiego, w powiązaniu z upadkiem muru berlińskiego, zapoczątkowały stopniową zmianę stanowiska diaspory politycznej (s. 176 i n.). Całkowitą zmianę przyniosły wybory prezydenckie z 1990 r. oraz w pełni wolne wybory parlamentarne w 1991 r. Przy tej okazji pojawił się pewien problem w łonie Władz RP na Wychodźstwie, o którym nie wspomina Habilitantka w związku z opisaną ceremonią przekazania insygniów prezydenckich przez Ryszarda Kaczorowskiego Lechowi Wałęsie (s. 200 – 201); ze względu na brak z nią konsultacji w sprawie przekazania insygniów prezydenckich uznająca się za namiastkę parlamentu emigracyjnego Rada Narodowa kontynuowała swoją działalność i zakończyła ją formalnie dopiero po wyborach do Sejmu i Senatu w 1991 r. Stąd też przekazanie insygniów prezydenckich w grudniu 1990 r. nie zakończyło formalnie działalności całości struktur Władz RP na Wychodźstwie (s. 201) – pomijam tu kwestię działalności Juliusza Nowiny-Sokolnickiego i jego zwolenników. Swoiste podsumowanie tego rozdziału stanowi analiza uwarunkowania podmiotowości politycznej polskiej diaspory w okresie transformacji (s. 201 – 206).

W rozdziale czwartym przeprowadza Habilitantka analizę polityki państwa polskiego wobec diaspory nazywając ją słusznie nowym otwarciem. Prawidłowo zwraca Habilitantka uwagę, że w warunkach zmian nie wszystkie decyzje władz RP były jednoznacznie właściwe, a także jako takie odbierane przez diaspore (s. 212 i n.). Znane mi są także przypadki, gdy przedstawiciele władz konsularnych na początku lat 90. XX wieku próbowali przekupywać sceptycznie nastawionych przedstawicieli środowisk polskich oferując im znaczne środki finansowe na prowadzenie działalności. Właściwie podkreśla znaczenie przejęcia działań wobec diaspory przez Senat (przy zachowaniu części uprawnień przez MSZ) – co było nawiązaniem do polityki II RP w latach 30. XX wieku. M.in. to Senat dokonywał rozdziału środków finansowych na projekty zgłaszane przez diaspore (MSZ przejęło to zadanie w okresie drugiego rządu PO-PSL, co nie wpłynęło dobrze na transparentność podejmowanych działań). Problem ten został omówiony w podrozdziale poświęconym wymiarowi prawno-instytucjonalnemu polityki państwa polskiego wobec

diaspory (s. 223 i n.) oraz poświęconym narracji politycznej w Senacie i stosunkowi diaspory (s. 234 i n.). Znaczną część rozważań w tym rozdziale poświęciła też rozwiązaniom prawnym umożliwiającym udział diaspory w wyborach (s. 250 i n.)

Ważnym jest rozdział piąty odnoszący się do udziału diaspory w wyborach w latach 1990 – 2015. Sumaryczne wyniki zostały zaprezentowane w tabeli 11 (s. 266). Zwraca uwagę wysoka frekwencja w wyborach; od najniższej w II turze wyborów prezydenckich (60,1 % w 2005 r. i 62,5 % w 2015 r.) do 85,3 % w I turze w 2010 r. W miarę stabilna była frekwencja przy wyborach parlamentarnych wynosząca od 64 % w 2001 r. po 87,6 % w wyborach parlamentarnych w 2015 r., aczkolwiek przy wyborach parlamentarnych średnia frekwencja, poza przypadkiem z 2001 r., przekraczała 70 %. Tym samym każdorazowa frekwencja wśród diaspory była zdecydowanie wyższa niż wśród wyborców krajowych. W rozdziale szczegółowej analizie poddane zostały wybory prezydenckie oraz parlamentarne. Analiza została zilustrowana licznymi wykresami i danymi w tabelach.

Tę część rozważań, zawartą w rozdziale trzecim, czwartym i piątym uważam za najbardziej istotną naukowo. Wyniki badawcze są licznie ilustrowane wykresami i tabelami zwłaszcza w rozdziale piątym, w którym ujęto dane w 24 tabelach i 2 wykresach; łącznie w monografii zaprezentowano dane w 34 tabelach, 3 wykresach, 2 rysunkach i 1 mapie – co dodatkowo podnosi walory uzyskanych i przeanalizowanych wyników badawczych.

W Zakończeniu Habilitantka dokonała nie tylko swoistej rekapitulacji przeprowadzonych badań, ale powiązała analizę końcową z hipotezą i problemami badawczymi zawartymi we Wstępie.

W efekcie czytelnik otrzymał dobrze skonstruowaną i napisaną monografię. Co jest istotne monografia ta ma charakter oryginalny zawierając treści w niewielkim stopniu obecne w literaturze w zakresie naszej dyscypliny. Ponadto, co warto podkreślić, monografia nie stanowi powielenia wcześniejszych publikacji Habilitantki, aczkolwiek znajduje się w dotychczasowym nurcie Jej rozważań naukowych.

Z założonego zadania badawczego wywiązała się dr Magdalena Lesińska bardzo dobrze, publikując wyniki swoich dociekań naukowych w spójnym opracowaniu monograficznym o logicznej i merytorycznie uzasadnionej strukturze oraz treści. Rozprawa w znacznej części ma charakter interdyscyplinarny. W rozprawie prawidłowo stosowana jest siatka pojęciowa właściwa dla nauk o polityce i administracji. W rozprawie zachowana jest rozdzielność treści pomiędzy poszczególnymi rozdziałami z zachowaniem ciągłości wywodu. Rozprawa napisana jest dobrym językiem, a wywód Habilitantki jest klarowny i logiczny. Szczególnie cenny materiał uzyskuje czytelnik w przypadku danych zawartych w tabelach oraz wykresach. Są one dobrze wkomponowane w treść monografii oraz powiązane z jej treścią.

Jednocześnie w swojej ocenie pomijam uwagi podniesione w autoreferacie przez Habilitantkę przy charakterystyce przedmiotowej monografii, gdyż w pełni się z nimi zgadzam, w tym w odniesieniu do formułowanych hipotez dodatkowych, czy też problemów badawczych, porównań i ocen.

Mając powyższe na uwadze uznaję, że przedmiotowe dzieło dr Magdaleny Lesińskiej jest opracowaniem oryginalnym i stanowiącym znaczny wkład w rozwój nauk o polityce i administracji w odniesieniu do badań w zakresie relacji między państwem pochodzenia a diasporą, zwłaszcza w odniesieniu do relacji między Polską i polską diasporą w ostatnich 30 latach. Dotyczy to nie tylko całościowego ujęcia problemu, nie mającego odzwierciedlenia w innych publikacjach politologicznych, ale także w postaci wypracowanego narzędzia analitycznego ujętego w model analizy podmiotowości politycznej diaspery przy jednoczesnym określeniu czynników mających na nią wpływ oraz wskazanie szczegółowych wskaźników oceny podmiotowości politycznej diaspery. Zaproponowany model jest efektem przyjętego przez Habilitantkę dynamicznego podejścia do analizy diaspery jako podmiotu politycznego, a jednocześnie podmiotu polityki państwa.

III. Ocena pozostałego dorobku naukowego

Rzeczony dorobek naukowy Habilitantki postępował prawidłowo. Po uzyskaniu stopnia naukowego doktora dr Magdalena Lesińska opublikowała 60 prac naukowych. Jak wskazano wyżej na dorobek ten składają się 2 monografie autorskie (w tym monografia stanowiąca dzieło w rozumieniu art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy), 1 monografia współautorska, 11 współredakcji monografii zbiorowych (w tym współredakcja specjalnego numeru *Politei*), 32 rozdziały w opracowaniach zbiorowych oraz 14 artykułów w czasopismach z wykazu MNiSzW (w tym 1 opublikowany w czasopiśmie z listy A, 6 z listy B oraz 7 z listy C) lub specjalistycznych czasopismach zagranicznych, w tym z IF 1.45.

Publikacje te mają charakter naukowy oraz związane są przede wszystkim z głównymi obszarami badawczymi Habilitantki, tj. w zakresie kwestii etnicznych, migracji, wielokulturowości, ale także procesów demograficznych. Dorobek ten w pełni uzasadnia podjęcie starań o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego. Jest on bowiem nie tylko znaczny pod względem ilościowym, ale także pod względem jakościowym, merytorycznym. Ważnym jest też to, że publikacje te ukazywały się w różnych ośrodkach naukowych, także zagranicznych. Co prawda widoczna jest przewaga rozdziałów w pracach zbiorowych nad artykułami w czasopismach, ale wszystkie publikacje ukazywały się w różnych ośrodkach naukowych, w tym duża część za granicą. Zarówno uczestnictwo w konferencjach zagranicznych, jak i publikacje w językach obcych (18 prac w języku angielskim, w tym 12 wydanych za granicą) świadczą o umiędzynarodowieniu badań oraz ich wyników. O takim

umiędzynarodowieniu świadczą także szerokie kontakty Habilitantki z międzynarodowym środowiskiem naukowym oraz eksperckim.

Habilitantka załączyła do wniosku wykaz oraz kserokopie 9 wybranych publikacji. Przyjmuję, że te publikacje uznaje za ważne w dotychczasowym dorobku naukowym.

W obszarze badań demograficznych, określonych przez Habilitantkę jako teoretyczna i empiryczna refleksja nad procesem upolitycznienia procesów ludnościowych, wskazane zostały dwie publikacje współautorskie (omówienie w kolejności ujętej w ww. wykazie):

1. (współautorzy: M. Duszczyk, K. Matuszczyk), *Upolitycznienie problemu starzenia się społeczeństwa w Polsce: teoria i praktyka*. Warszawa 2018,
2. (współautor K. Matuszczyk), *Regionalna polityka demograficzna na przykładzie trzech województw*, w: M. Okólski (red.), *Wyzwania starzejącego się społeczeństwa. Polska dziś i jutro*, Warszawa 2018: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego,

Pierwsza publikacja odnosi się do kwestii teoretycznych demografii, polityki państwa, procesów upolitycznienia problemu starzejącego się społeczeństwa w Polsce, instrumentów polityki demograficznej i społecznej oraz do dyskursu politycznego (z podziałem na poszczególne lata) i medialnego mającego miejsce w latach 1989–2016. Zaprezentowani zostali także główni aktorzy polityki demograficznej, ocena ekspertów oraz uwarunkowania na poziomie regionalnym.

Druga publikacja powiela tematykę określoną w rozdziale 6 pierwszej pracy zbiorowej. Stanowi jednak znacznie szersze i odrębne ujęcie problemu demograficznego w ujęciu regionalnym, stanowiąc jego głębszą analizę. Tym samym jest to odrębna publikacja.

Cztery kolejne publikacje mieszczą się w nurcie badań związanych z konceptualizacją i analizą procesu inkluzji politycznej i polityki integracji imigrantów w państwie i społeczeństwie przyjmującym. Wskazać tu należy:

1. *Inkluzja polityczna imigrantów we współczesnej Europie*. Warszawa 2013,
2. (współautor: A. Grzymała-Kazłowska), *The Challenges of Immigrant Incorporation in the Context of Multiple Transition Processes. The Case of Poland*, (:) A. M. Messina, A. Fisher Williamson (red.) *The Politics of New Immigrant Destinations: Transatlantic Perspectives*. Temple University Press 2017,
3. *Russian and Ukrainian immigrants in Poland: whither integration?*, (:) P. Fargues, A. Weinar, A. Di Bartolomeo, S. Kalantaryan, J. Salamonska (red.), *Migrant integration between Homeland and Host society. Vol 2. How countries of origin impact migrant integration outcomes: an analysis*, Springer Verlag 2017,
4. *The European backlash against immigration and multiculturalism*, "Journal of Sociology" 2014, V. 50.

Pierwsza publikacja autorska, stanowi monograficzne opracowanie problemu inkluzji politycznej imigrantów. Opatrzona jest ujęciem teoretycznym, m.in. w zakresie modeli inkluzji politycznej. Analizie poddane zostały powojenne procesy migracyjne w Europie, ewolucja polityki państw, a tym samym i prawodawstwa w zakresie statusu imigrantów, w tym i ich włączania nie tylko do gospodarki, ale także w procesy społeczne i polityczne. Ostatni rozdział stanowi omówienie konkretnych przypadków inkluzji w systemach czterech podmiotów: trzech państw oraz UE. Wydaje się, że takie ujęcie nie jest najszcześniejsze; dwa wskazane państwa są członkami założycielami Wspólnot Europejskich, a Wielka Brytania w chwili publikacji była członkiem WE/UE od 1973 r. Rozumiejąc intencje Autorki, gdyż wskazane trzy państwa mają największą liczbę imigrantów w liczbach bezwzględnych, to widziałbym raczej w strukturze wyodrębnienie samodzielnego rozdziału poświęconego polityce imigracyjnej UE i problemom inkluzji/ekskluzji imigrantów w Unii, zwłaszcza, że Traktat Amsterdamski z 1997 r. uznał politykę imigracyjną za politykę wspólnotową.

Jak zaznaczono wyżej, za ważny w dorobku Habilitantki uznaję artykuł, opublikowany w "Journal of Sociology". W artykule tym Habilitantka zajęła się problemami imigracji w warunkach kryzysu gospodarczego w Europie, ale także i imigracyjnego. Omawia zachowania liderów politycznych w części państw UE przedstawiających wielokulturowość jako swoistą porażkę dotychczasowej polityki integracyjnej i jednocześnie uznających imigrantów za swoistych pasożytów społecznych korzystających z nieuzasadnionych praw. W tym kontekście analizuje rynek pracy, zwłaszcza rozumiany jako wewnętrzny rynek UE. Analizuje także podejście różnych państw w Europie do imigracji.

Dwie pozostałe publikacje odnoszą się do Polski; pierwsza w kontekście ogólnego ujęcia problemu zawiera omówienie wyzwań związanych z włączaniem imigrantów w procesy przemian w odniesieniu do polityki imigracyjnej Polski. Druga zawiera pytanie o jakiej integracji mówimy? Pytanie to postawione zostało głównie w kontekście imigrantów z Ukrainy i Rosji w Polsce. Habilitantka analizuje przebieg tej imigracji, liczbę imigrantów, ich status.

Dwie pozostałe publikacje mieszczą się obszarze badań polityki migracyjnej państwa (Polski i innych państw europejskich) oraz Unii Europejskiej. Są to:

1. *The dilemmas of state policy towards the phenomenon of return migration. The case of Poland after the EU accession*, "Central and Eastern European Migration Review", 2013 nr 2,
2. *Migracje we współczesnej analizie politologicznej - niewykorzystany potencjał*, „Studia Migracyjne- Przegląd Polonijny” 2012 nr 2

W pierwszym artykule Habilitantka analizuje zjawisko polityki państwa wobec migracji powrotnej. Pewien model takiej polityki zawarła w tabeli 1., a czynniki w tabeli 2. Wskazuje przy tym, że dla państwa polskiego było to nowe

zjawisko, gdyż raczej byliśmy krajem emigracji niż imigracji. W drugim artykule wskazuje na m.in. dylemat „przekraczania luki pomiędzy teorią a praktyką badawczą”, z którym muszą się mierzyć nauki o polityce. Analizuje także ujęcie politologiczne zjawiska migracji i obecność tego problemu w badaniach w dyscyplinie. W tym kontekście dokonuje przeglądu stanu badań. Wskazuje na rozwinięcie badań w odniesieniu do polityki państwa wobec diaspory oraz analizy związane z oceną polityczną diaspory. Zwraca słusznie uwagę, że w części badania te miały utylitarny charakter.

W obszarze badania diaspory i polityki wobec diaspory, obok omówionego wyżej dzieła monograficznego będącego podstawą postępowania habilitacyjnego, Habilitantka wskazała jeden artykuł: *Upolitycznienie emigracji i diaspory. Analiza dyskursu politycznego w Polsce w latach 1991-2015*, „Studia Migracyjne - Przegląd Polonijny” 2016 nr 3. W mojej ocenie artykuł ten stanowi swoistą i udaną próbę analizy problemu rozwiniętego następnie w dziele będącym podstawą postępowania habilitacyjnego.

Wszystkie publikacje dr Magdaleny Lesińskiej napisane są językiem naukowym z odniesieniem do bazy źródłowej, w tym nie tylko opracowań, ale także źródeł pierwotnych. Prawdłowo stosowana jest w nich siatka pojęciowa właściwa dla nauk o polityce i administracji, a w części także z obszaru socjologii, co przy badaniach zjawiska migracji jest naturalne. Mimo pojawienia się w kolejnych publikacjach elementów zagadnień, znanych z wcześniejszych publikacji, to należy podkreślić, że publikacje te nie stanowią powielenia treści zawartych we wcześniejszych publikacjach autorskich i mają charakter oryginalny. Wartym podkreślenia jest, że dr Magdalena Lesińska i Jej dorobek naukowy są znane w środowisku badaczy kwestii etnicznych, migracji, wielokulturowości, ale także procesów demograficznych. Rozpoznawalność w środowisku naukowym dorobku młodej badaczki jest ważną cechą przy ocenie tego dorobku.

Oceniając dorobek naukowy dr Magdaleny Lesińskiej należy podkreślić kilka cech z nim związanych:

1. Kontynuacja, a jednocześnie rozbudowanie po doktoracie dotychczasowego obszaru badawczego związanego z prawami jednostki i zagadnieniami etnicznymi;
2. Pozyskiwanie grantów na prowadzenie badań, tworzenie zespołów badawczych i udział w pracach takich zespołów;
3. Publikowanie w różnych wydawnictwach, w tym także przy współpracy z różnymi redaktorami;
4. Publikowanie w różnych ośrodkach naukowych, w tym także zagranicznych;
5. Wysoki poziom merytoryczny opracowań i rzetelność badawczą;
6. Właściwe formułowanie tez, wniosków badawczych oraz komentarzy do analizowanych treści.

IV. Wnioski końcowe

Biorąc pod uwagę wszystkie przedstawione wyżej argumenty stwierdzam, co następuje:

- a. Monografia autorstwa dr Magdaleny Lesińskiej *Nielatwe związki - relacje polityczne między państwem pochodzenia a diasporą. Polska i polska diaspora w okresie przelomu 1989 roku i później*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2019, 352 strony, będąca dziełem w rozumieniu art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy, stanowi oryginalny problem badawczy, uzasadniony względami poznawczymi. Monografia i zawarte w niej ustalenia badawcze wnoszą istotny wkład w rozwój dyscypliny nauki o polityce i administracji. Monografia oparta na rozległej bazie źródłowej, napisana na bardzo dobrym poziomie merytorycznym wskazuje, że Habilitantka opanowała warsztat naukowy, wykazała obiektywizm w konstrukcji poglądów oraz dociekliwość badawczą w prowadzeniu badań. Będąca podstawą procedury habilitacyjnej monografia zajmuje właściwe miejsce w literaturze dotyczącej diaspory polskiej i relacji z państwem pochodzenia. Będąca zarówno opisem, analizą, jak i porównaniem badanych problemów rozprawa wnosi znaczny wkład w rozwój nauki i uzasadnia starania o status samodzielnego pracownika nauki.
- b. Wniosek ten uzasadnia także moja ocena całego dorobku naukowego po uzyskaniu stopnia naukowego doktora, który został wydatnie pomnożony,
- c. Dodatkowym uzasadnieniem jest Jej znaczna aktywność w zakresie pozyskiwania grantów, współpraca międzynarodowa, w tym także z gremiami eksperckimi.

Konkludując stwierdzam, że osiągnięcia naukowe dr Magdaleny Lesińskiej, tj. zarówno monografia habilitacyjna jak i Jej dorobek naukowy, w pełni dają podstawę do uznania, że odpowiadają wymogom, określonym przepisem art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. *o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki* (Dz. U. 2017.1789 j.t.) i przepisach wykonawczych, a związanym z ubieganiem się o stopień naukowy doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji, i opowiadam się za dopuszczeniem dr Magdaleny Lesińskiej do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

Prof. dr hab. Grzegorz Janusz

Lublin, dnia 5 maja 2020 r.